

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS
SPRENDIMAS

**DĖL PUBLIKACIJOJE „KAIP GIMINĖS MIŠKUS „ĖMĖ“ (INTERNETO
TINKLALAPIS WWW.ALFA.LT, 2010-04-13) PASKELBTOS INFORMACIJOS**

2010 m. liepos 21 d. Nr. SPR-53

Vilnius

Š. m. balandžio 23 d. žurnalistų etikos inspektorė gavo pareiškėjo Alberto Kučinsko skundą dėl publikacijoje „Kaip giminės miškus „ėmė“ (internetu tinklalapis www.alfa.lt, 2010-04-13) paskelbtos informacijos. Pareiškėjas skunde teigia, kad minėtos publikacijos paantraštėje „Lukiškėse sėdintį advokatą urėdai ilgokai „maitino“ ir teiginiuose: „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“, „A. Kučinskui pernai buvo pateiktas kaltinimas dėl pusės milijono litų kyšio reikalavimo. Būtent tiek galėjo paprašyti advokatas už jo ginamajam palankų teismo sprendimą. Galop ginamasis nusizudė“, „Tai tik viena iš istorijų“, „<...> avių ūkį Rokiškio rajone įregistravęs advokatas naudojo samdinių darbą, bet jiems nemokėdavo algos. Vienas jų dėl to pabėgo. Advokatas kaltinamas paprašęs žmonių <...> jį prigrindyti ir sumuštą parvežti į ūkį. Jis taip pat kaltinamas samdinę sumušęs šluota ir tampęs už plaukų. Paskutinis, byloje minimas, epizodas yra nukentėjusiojo ir liudytojų parodymų klastojimas, sunaikinti protokolai bei kiti bylos dokumentai“, „Advokatui už paslaugas miškų urėdijos 1997 m. sumokėjo beveik pusę milijono litų. Tuomet aštuonios miškų urėdijos buvo sudariusios teisinio aptarnavimo sutartis su A. Kučinsku, pagal kurias jam sumokėjo beveik 300 tūkst. Lt. Pusantrą šimto tūkstančių advokatui atiteko už atstovavimą teismuose, ginant urėdų interesus“, „Sudariusios sutartis beveik visos mokėdavo A. Kučinsko kontorai po tūkstantį litų su PVM“ – buvo paskelbta tikrovės neatitinkanti, pareiškėjo garbę ir orumą bei nekaltumo prezumpciją pažeidžianti informacija. Pareiškėjas pažymėjo, kad jis nėra viešas asmuo, todėl nėra pagrindo viešai skelbti jo duomenų ir ikiteisminio tyrimo informacijos. Pareiškėjas skunde nurodė, kad publikacijoje buvo remtasi tik vienu informacijos šaltiniu, informacija nebuvo deramai patikrinta, pažeistas nuomonių įvairovės visuomenės informavimo priemonėse įgyvendinimo principas ir visuomenės informavimo priemonėms keliamas reikalavimas viešąją informaciją pateikti teisingai, tiksliai ir nešališkai. Pareiškėjas skunde taip pat nurodė, kad 2010-04-21 kreipėsi į viešosios informacijos rengėją, prašydamas paneigti tikrovės neatitinkančią ir jo garbę bei orumą žeminančią informaciją.

Pareiškėjas prašo: 1) išnagrinėti skundą ir priimti sprendimą dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo ir Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimų; 2) įspėti viešosios informacijos rengėją dėl nustatytų pažeidimų; 3) priimtą sprendimą paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“; 4) įpareigoti viešosios informacijos rengėją interneto tinklalapyje www.alfa.lt paskelbti priimto sprendimo rezoliucinę dalį.

Tirdama pareiškėjo skundą, žurnalistų etikos inspektorė raštu kreipėsi į interneto tinklalapio www.alfa.lt direktorių Raimundą Kurlianskį, prašydama paaiškinti minėtos ginčo objektu esančios informacijos atitiktį tikrovei įrodančias aplinkybes, šios informacijos paskelbimo aplinkybes, informuoti, kokių veiksmų buvo imtasi įgyvendinant visuomenės informavimo priemonės pareigą paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją ir pareiškėjo garbę bei orumą žeminančią informaciją ir pateikti savo poziciją dėl susidariusios situacijos.

Viešosios informacijos rengėjas savo paaiškinimuose nurodė, kad 2010-04-23 gavo pareiškėjo reikalavimą paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją, kuriame jis prašė paneigti teiginius „Lukiškėse sėdintį advokatą urėdai ilgokai „maitino“, „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“, „A. Kučinskui pernai buvo pateiktas kaltinimas dėl pusės milijono litų kyšio reikalavimo“. R. Kurlianskis pažymėjo, kad

pareiškėjas kreipėsi tik dėl trijų ginčo objektu esančių teiginių paneigimo, todėl toks sąmoningas jo elgesys laikytinas nesąžiningu „Alfa Media“ atžvilgiu. R. Kurlianskis nurodė, kad 2010-04-23 viešai paneigė anksčiau paminėtus teiginius. R. Kurlianskis paaiškino, kad teiginys „Tai tik viena iš istorijų“ yra tam tikra meninė priemonė, kurios žodžiais nurodoma, kad tyrimo medžiagoje yra daugiau informacijos. Teiginiai „A. Kučinskui pernai buvo pateiktas kaltinimas dėl pusės milijono litų kyšio reikalavimo. Būtent tiek galėjo paprašyti advokatas už jo ginamajam palankų teismo sprendimą. Galop ginamasis nusižudė“, „<...> avių ūkį Rokiškio rajone įregistravęs advokatas naudojo samdinių darbą, bet jiems nemokėdavo algos. Vienas jų dėl to pabėgo. Advokatas kaltinamas paprašęs žmonių <...> jį prigrindyti ir sumuštą parvežti į ūkį. Jis taip pat kaltinamas samdinę sumušęs šluota ir tampęs už plaukų. Paskutinis, byloje minimas, epizodas yra nukentėjusiojo ir liudytojų parodymų klastojimas, sunaikinti protokolai bei kiti bylos dokumentai“ buvo paskelbti remiantis kitų visuomenės informavimo priemonių anksčiau paskelbta ir nepaneigta informacija, t. y. publikacijose „Teisme – neregėta byla“ (interneto tinklalapis www.diena.lt, 2009-04-08), „Teisiamųjų suole susitiko advokatas ir prokurorė“ (interneto tinklalapis www.lrytas.lt, 2009-04-09), „Bus teisiamas advokatas, galimai reikalavęs 535 tūkst. litų kyšio, ir jam talkinusi prokurorė“ (interneto tinklalapis www.15min.lt, 2010-02-05), „Buvęs advokatas ir prokurorė – už groty“ (interneto tinklalapis www.klaipeda.diena.lt, 2009-10-07) paskelbta analogiška informacija. Teiginiai „Advokatui už paslaugas miškų urėdijos 1997 m. sumokėjo beveik pusę milijono litų. Tuomet aštuonios miškų urėdijos buvo sudariusios teisinio aptarnavimo sutartis su A. Kučinsku, pagal kurias jam sumokėjo beveik 300 tūkst. Lt. Pusanthro šimto tūkstančių advokatui atiteko už atstovavimą teismuose, ginant urėdų interesus“, „Sudariusios sutartis beveik visos mokėdavo A. Kučinsko kontorai po tūkstantį litų su PVM“ paskelbti taip pat remiantis kitos visuomenės informavimo priemonės anksčiau paskelbta ir nepaneigta informacija, t. y. publikacijoje „Generalinį urėdą klampina miškininkų skundai“ („Respublika“, 2001-03-02) paskelbta informacija bei Lietuvos Respublikos miškininkų 2009 metais išsiųstu laišku Lietuvos Respublikos Prezidentei ir anoniminių šaltinių pateikta informacija. Viešosios informacijos rengėjas pažymėjo, kad publikaciją rengusi žurnalistė rėmėsi ne vienu šaltiniu ir, egzistuojant viešajam interesui, publikacijoje paskelbė informaciją apie įtarimus atlikus nusikalstamą veiką, todėl negali būti pripažįstamas pažeidęs teisės aktų reikalavimus.

Žurnalistų etikos inspektorė, vadovaudamasi Visuomenės informavimo įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 2 punktu bei 50 straipsnio 3 dalies 3 punktu, dėl galimų Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso nuostatų pažeidimų pareiškėjo skundą perdavė nagrinėti Žurnalistų ir leidėjų etikos komisijai.

Žurnalistų etikos inspektorė, pareiškėjo skundą išnagrinėjusi Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas skundžiasi ir prašo teisinės gynybos dėl tikrovės neatitinkančios, jo garbę bei orumą žeminančios informacijos paskelbimo, visuomenės informavimo ir nuomonių įvairovės užtikrinimo principų pažeidimo, asmens duomenų paskelbimo ir nekaltumo prezumpcijos pažeidimo.

Asmens garbė ir orumas yra ginami, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleistos žinios yra žeminančio pobūdžio; 4) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės. Asmens garbės ir orumo pažeminimas yra siejamas su tikrovės neatitinkančių ir žeminančių žinių paskelbimu.

Žeminančiomis žiniomis laikytinos tikrovės neatitinkančios žinios, kurios įstatymo, moralės, paprotinių normų laikymosi požiūriu pažeidžia asmens garbę ir orumą, gerą vardą visuomenėje. Tai klaidinga ir asmenį diskredituojanti informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buityje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, gamybinę-ūkinę,

komercinę veiklą ir pan.

Konkrečiu atveju sprendžiant, ar visuomenės informavimo priemonėje buvo paskelbta pareiškėjo garbę ir orumą žeminanti informacija, būtina nustatyti, ar ginčo objektu esančioje publikacijoje buvo paskelbta žinia, ar nuomonė. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 33 dalyje nustatyta, kad nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanytas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonei netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipiant faktų ir duomenų. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 69 dalis nustato, kad žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas tikras faktas ar tikri (teisingi) duomenys. Tai reiškia, kad paskelbtų žinių turiniui taikomi griežti reikalavimai, kurie siejami su galimybe patikrinti paskelbtų žinių turinio pagrįstumą.

Nagrinėjamu atveju publikacijos paantraštėje „Lukiškėse sėdintį advokatą urėdai ilgokai „maitino“ ir teiginyje „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“ paskelbtą informaciją pareiškėjas skundžia jo suėmimo ir laikymo įkalinimo įstaigoje aspektu. Darytina išvada, kad minėtoje paantraštėje ir teiginyje yra paskelbta konstatuojamojo pobūdžio informacija, kurios tikrumas gali būti nustatomas. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros pateiktą informaciją, kurioje nurodyta, kad pareiškėjas nuo 2009-12-10 iki 2010-03-09 buvo suimtas bei laikomas Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime ir Šiaulių tardymo izoliatoriuje, akivaizdu, jog publikacijos paskelbimo metu (t. y. 2010-04-13) pareiškėjas nebebuvo įkalinamas, todėl darytina išvada, kad ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbta informacija neatitinka tikrovės. Akcentuotina, kad pareiškėjui yra iškeltos kelios baudžiamosios bylos, kuriose jis yra įgijęs kaltinamojo statusą ir dėl kurių nagrinėjimo buvo laikomas toje pačioje įkalinimo įstaigoje tris kartus. Akivaizdu, kad ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbta informacija, atsižvelgiant į pareiškėjui iškeltų baudžiamųjų bylų nagrinėjimo aplinkybes, negali būti priskiriama žeminančio pobūdžio informacijai, nes šioje informacijoje nėra teigiama apie naują teisės ar moralės normų pažeidimą ar negarbingą elgesį, bet pateikiama laiko požiūriu nebeaktuali ir faktinių aplinkybių neatitinkanti informacija. Darytina išvada, kad publikacijos paantraštėje „Lukiškėse sėdintį advokatą urėdai ilgokai „maitino“ ir teiginyje „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“ paskelbta informacija neatitinka tikrovės, tačiau nežemina pareiškėjo garbės ir orumo.

Pažymėtina, kad Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, jog viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. Šio įstatymo 22 straipsnio 8 dalies 1 punktą draudžia viešosios informacijos rengėjams, skleidžiantiems informaciją visuomenei, iškraipyti teisingą, nešališką informaciją bei nuomones ir panaudoti tai savanaudiškiems tikslams, o šio įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą įpareigoja žurnalistus teikti teisingas ir tikslias žinias. Nagrinėjamu atveju viešosios informacijos rengėjas publikacijos paantraštėje „Lukiškėse sėdintį advokatą urėdai ilgokai „maitino“ ir teiginyje „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“ paskelbė tikrovės neatitinkančią informaciją, kurią Visuomenės informavimo įstatymo 44 straipsnio nustatyta tvarka 2010-04-23 viešai paneigė. Pažymėtina, kad tikrovės neatitinkančios informacijos viešas paneigimas nepašalina minėtų Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų pažeidimo fakto, kadangi paskelbta tikrovės neatitinkanti informacija pareiškėjui darė atitinkamą poveikį nuo šios informacijos paskelbimo iki jos paneigimo momento. Atsižvelgiant į tai, konstatuoti visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies, 22 straipsnio 8 dalies 1 punkto ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimai.

Teiginyje „Tai tik viena iš istorijų“ paskelbta žinia atitinka tikrovę, kadangi pareiškėjui iškelta baudžiamoji byla dėl kyšio reikalavimo yra tik viena iš visų kitų jam iškeltų baudžiamųjų bylų. Tokio pobūdžio informacija nėra žeminanti.

Akcentuotina, kad Visuomenės informavimo įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta, kad viešosios informacijos rengėjas ir (ar) viešosios informacijos skleidėjas neatsako už tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbimą, jeigu jis nurodė informacijos šaltinį, o ji buvo anksčiau paskelbta kitose visuomenės informavimo priemonėse, jeigu ši informacija nebuvo paneigta ją paskelbusiose visuomenės informavimo priemonėse. Minėta nuostata viešosios informacijos rengėjui, siekiančiam atleidimo nuo atsakomybės dėl tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbimo, nustato imperatyvų reikalavimą skelbiamoje informacijoje nurodyti informacijos šaltinį. Konkrečiu atveju ginčo objektu esančioje publikacijoje kitos visuomenės informavimo priemonės, kaip informacijos šaltiniai, nebuvo nurodytos, o šioje publikacijoje paskelbta informacija buvo pateikta kaip neabejotinas viešosios informacijos rengėjo kūrinys. Darytina išvada, kad Visuomenės informavimo įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 3 punktas negali būti taikomas ir viešosios informacijos rengėjas neabejotinai yra atsakingas dėl ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbtos informacijos.

Teiginiuose „A. Kučinskui pernai buvo pateiktas kaltinimas dėl pusės milijono litų kyšio reikalavimo. Būtent tiek galėjo paprašyti advokatas už jo ginamajam palankų teismo sprendimą. Galop ginamasis nusižudė“, „<...> avių ūkį Rokiškio rajone įregistravęs advokatas naudojo samdinių darbą, bet jiems nemokėdavo algos. Vienas jų dėl to pabėgo. Advokatas kaltinamas paprašęs žmonių <...> jį prigirdyti ir sumuštą parvežti į ūkį“, „Jis taip pat kaltinamas samdinę sumušęs šluota ir tampęs už plaukų. Paskutinis, byloje minimas, epizodas yra nukentėjusiojo ir liudytojų parodymų klastojimas, sunaikinti protokolai bei kiti bylos dokumentai“ paskelbta konstatuojamojo pobūdžio informacija apie pareiškėjui pareikštus kaltinimus dėl tam tikrų nusikalstamų veikų padarymo. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2008-12-29 kaltinamajame akte baudžiamojame byloje Nr. 07-1-00405-08 (toliau – Kaltinamasis aktas) užfiksuotas nusikalstamų veikų padarymo aplinkybes, darytina išvada, kad minėtuose ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbta informacija atitinka tikrovę, todėl nežemina pareiškėjo garbės ir orumo.

Teiginiuose „Advokatui už paslaugas miškų urėdijos 1997 m. sumokėjo beveik pusę milijono litų. Tuomet aštuonios miškų urėdijos buvo sudariusios teisinio aptarnavimo sutartis su A. Kučinku, pagal kurias jam sumokėjo beveik 300 tūkst. Lt. Pusantrą šimto tūkstančių advokatui atiteko už atstovavimą teismuose, ginant urėdų interesus“, „Sudariusios sutartis beveik visos mokėdavo A. Kučinko kontorai po tūkstantį litų su PVM“ paskelbta konstatuojamojo pobūdžio informacija apie pareiškėjo profesinės veiklos – teisinių paslaugų teikimo ir atstovavimo teismuose – vykdymą ginant miškų urėdijų interesus. Pažymėtina, kad minėtuose ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbta informacija neatitinka viešosios informacijos rengėjo nurodytame šaltinyje – Lietuvos Respublikos miškininkų 2009 metais išsiųstame laiške Lietuvos Respublikos Prezidentei – paskelbtos informacijos, nes šiame laiške yra pateikti ne 1997 m., bet 2009 m. duomenys.

Žurnalistų etikos inspektorė, siekdama nustatyti minėtų teiginių atitikimą ar neatitikimą tikrovei, kreipėsi į ginčo objektu esančioje publikacijoje nurodytas miškų urėdijas. Jonavos, Šilutės, Jurbarko ir Nemenčinės miškų urėdijų atstovai informavo, kad 1997 m. minėtos miškų urėdijos nebuvo sudariusios teisinio aptarnavimo sutarčių su pareiškėjo kontora ir pinigų tokio pobūdžio veiklai ir atstovavimui teismuose nemokėjo. Veisėjų miškų urėdijos urėdas informavo, kad 1997 m. buvo sudaryta teisinio aptarnavimo sutartis su pareiškėjo kontora ir už teisinio aptarnavimo paslaugas buvo sumokėta – 2360 Lt, o už atstovavimą teismuose – 13408,2 Lt. Atsižvelgiant į miškų urėdijų pateiktą informaciją, darytina išvada, kad ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbta informacija neatitinka tikrovės. Pažymėtina, kad tokio pobūdžio informacija nežemina pareiškėjo garbės ir orumo, nes joje teigiama apie neva vykdytą pareiškėjo profesinę veiklą, kuri nelaikytina teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimu, netinkamu elgesiu ar negarbingu poelgiu. Konstatuotina, kad viešosios informacijos rengėjas, teiginiuose „Advokatui už paslaugas miškų urėdijos 1997 m. sumokėjo beveik pusę milijono litų. Tuomet aštuonios miškų urėdijos buvo sudariusios

teisinio aptarnavimo sutartis su A. Kučinsku, pagal kurias jam sumokėjo beveik 300 tūkst. Lt. Pusantero šimto tūkstančių advokatui atiteko už atstovavimą teismuose, ginant urėdų interesus“, „Sudariusios sutartis beveik visos mokėdavo A. Kučinsko kontorai po tūkstantį litų su PVM“ paskelbęs tikrovės neatitinkančią, bet pareiškėjo garbės ir orumo nežeminančią informaciją, pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalį, 22 straipsnio 8 dalies 1 punktą ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą.

Visuomenės informavimo įstatymo 22 straipsnio 8 dalies 2 punktą numato, kad viešosios informacijos rengėjai privalo būti objektyvūs ir nešališki, pateikti kuo daugiau nuomonių ginčytiniais politikos, ekonomikos ir kitais visuomenės gyvenimo klausimais. Minėto įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą įtvirtina žurnalistų pareigą teikti nešališkas žinias, o šio įstatymo 16 straipsnio 1 dalis nustato reikalavimą viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams visuomenės informavimo priemonėse pateikti kuo daugiau viena nuo kitos nepriklausomų nuomonių. Visų minėtų nuostatų įgyvendinimas yra susijęs su Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto viešosios informacijos nešališkumo principo realizavimu.

Nagrinėjamu atveju ginčo objektu esančioje publikacijoje, viešosios informacijos rengėjo teigimu, pateikta iš kitų visuomenės informavimo priemonių bei kitų šaltinių surinkta informacija apie pareiškėjui iškeltų baudžiamųjų bylų aplinkybes. Minėtoje publikacijoje nepaskelbta pareiškėjo pozicija nagrinėjamu klausimu. Toks informacijos pateikimo būdas suponuoja prielaidą, kad viešosios informacijos rengėjas atliko savarankiškus aktyvius tiriamuosius veiksmus, susijusius su informacijos apie pareiškėją rinkimu ir analizavimu. Esant šiai aplinkybei, viešosios informacijos rengėjas, skelbdamas savo surinktą informaciją, privalėjo taip pat pateikti ir publikacijoje aprašomo asmens – pareiškėjo – nuomonę publikacijoje nagrinėjamais klausimais. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad buvo pažeistas nuomonių įvairovės principas, įtvirtintas Visuomenės informavimo įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje, viešosios informacijos nešališkumo principas, įtvirtintas minėto įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje, ir šio įstatymo 22 straipsnio 8 dalies 2 punktą bei 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą.

Asmens teisė į privatų gyvenimą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie privatų žmogaus gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso.

Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 40 dalyje numatyta, kad privatus gyvenimas – tai asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias asmuo naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, asmens fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, asmens sveikatos informacija, privatus susirašinėjimas ar kitoks susižinojimas, asmens pažiūros ir įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus. Europos Žmogaus Teisių Teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, kad privataus gyvenimo sąvoka apima su asmens tapatybe susijusius aspektus, tokius kaip asmens vardas ar atvaizdas.

Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 1 ir 2 dalys numato, kad rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą, o informaciją apie privatų gyvenimą galima skelbti, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus, tik jei tas žmogus sutinka. Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 3 dalis suteikia teisę skelbti informaciją apie asmens privatų gyvenimą be jo sutikimo tik tais atvejais, kai ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą, ir kai tokia informacija atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad asmuo, darydamas nusikalstamas ar kitas priešingas teisei veikas, neturi ir negali tikėtis privatumo. Žmogaus privataus gyvenimo apsaugos ribos baigiasi tada, kai jis savo veiksmais nusikalstamai ar kitaip neteisėtai pažeidžia teisės saugomus interesus, daro žalą atskiriems asmenims, visuomenei ir valstybei.

Konkrečiu atveju ginčo objektu esančioje publikacijoje buvo paskelbta pareiškėjo vardas ir pavardė. Neabejotina, kad tai yra privataus pobūdžio informacija, kadangi ji sudaro galimybę identifikuoti pareiškėją ir nustatyti jo tapatybę. Nepaisant to, šiuo atveju viešosios informacijos rengėjas turėjo teisę viešai paskelbti minėtą informaciją, nes buvo teisėtas visuomenės interesus sužinoti šią informaciją, kadangi ji yra susijusi su kitų asmenų teisių ir laisvių apsauga. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad viešosios informacijos rengėjas nepažeidė pareiškėjo teisės į privataus gyvenimo apsaugą ir neperžengė teisės skleisti informaciją ribų.

Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad draudžiama skleisti informaciją, pažeidžiančią nekaltumo prezumpciją ir kliudančią teisminės valdžios nešališkumui. Remiantis nekaltumo prezumpcijos principu, laikoma, kad asmuo yra nekaltas tol, kol jo kaltumas pripažįstamas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Šiuo principu preziumuojamas asmens nekaltumas – tai oficialus įtariamojo, kaltinamojo ar teisiamojo teisinis statusas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ir Europos Žmogaus Teisių Teismas savo praktikoje nuosekliai pabrėžia, kad darytinas esminis skirtumas tarp konstatavimo, jog kažkas tiesiog įtariamas padaręs nusikaltimą, ir aiškaus paskelbimo, nesant galutinio apkaltinamojo nuosprendžio, kad asmuo yra padaręs nusikaltimą. Negali būti kliudoma valstybių institucijoms informuoti visuomenę apie vykstančius ikiteisminius tyrimus, tačiau reikalaujama, kad tai būtų daroma korektiškai ir santūriai, gerbiant nekaltumo prezumpciją. Viešinant tam tikrą informaciją apie procesą, neturi būti vertinamas arba iš anksto sprendžiamas asmens kaltumo klausimas.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad demokratinėje visuomenėje spauda atlieka labai svarbų vaidmenį kovojant su nusikalstamumu. Todėl spaudos galimybių rašyti apie nusikaltimus darančių asmenų veiklą, vertinti jų elgesį ne tik teisės, bet ir moralės požiūriu ribojimas prieštarautų viešajam interesui ir keltų pavojų demokratinėms vertybėms, nes visuomenė prarastų labai svarbų ginklą kovojant su asmenimis, kurių veikla kelia pavojų tiek visuomenei, tiek ir pačiai demokratinei santvarkai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002-12-23 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1621/2002).

Nagrinėjamu atveju, įvertinus publikacijos teiginiuose: „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“, „A. Kučinskui pernai buvo pateiktas kaltinimas“, „Advokatas kaltinamas“, „Jis taip pat kaltinamas“ paskelbtą informaciją, akivaizdu, kad viešosios informacijos rengėjas aiškiai nurodė, jog pareiškėjui yra pareikšti kaltinimai ir jis baudžiamojoje byloje yra įgijęs kaltinamojo statusą, tačiau dar nėra teismo nuosprendžiu pripažintas kaltu dėl nusikalstamų veikų padarymo. Ginčo objektu esančiuose teiginiuose paskelbti analogiško turinio teiginiai atskleidžia nusikalstamų veikų padarymo aplinkybes, tačiau nesuponuoja išvados, kad pareiškėjas neabejotinai padarė minimas nusikalstamas veikas.

Pažymėtina, kad Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje nustatytas draudimas skleisti informaciją, pažeidžiančią nekaltumo prezumpciją, nėra savarankiškas, bet siejamas su kita privalomąja sąlyga – kliudymu teisminės valdžios nešališkumui. Akivaizdu, kad kliudymas teisminės valdžios nešališkumui turi būti ne menamas, bet realus. Todėl sprendžiant, ar buvo pažeistas Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje nustatytas draudimas, turi būti įrodyta ne tik tai, kad paskleista informacija pažeidė nekaltumo prezumpcijos principą, bet ir tai, kad tokios informacijos paskelbimas realiai kliudė teisminės valdžios nešališkumui. Atsižvelgiant į tai, kad publikacijose nėra konstatuojama, jog pareiškėjas yra kaltas padaręs konkrečias nusikalstamas veiklas, paskelbti teiginiai remiasi

ikiteisminio tyrimo duomenimis ir aiškiai įvardijamas pareiškėjo kaip kaltinamojo statusas, nėra pagrindo pripažinti, kad konkrečių teiginių paskleidimas pareiškėjo atžvilgiu pažeidė nekaltumo prezumpcijos ar teismo nešališkumo principus. Todėl laikytina, kad viešosios informacijos rengėjas nepažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje nustatyto draudimo.

Žurnalistų etikos inspektorė, išnagrinėjusi pareiškėjo skundą, daro išvadą, kad viešosios informacijos rengėjas, paskelbdamas publikacijos paantraščiame „Lukiškėse sėdintį advokatą urėdai ilgakai „maitino“ ir teiginiuose: „<...> šiuo metu Lukiškėse nuosprendžio laukiančio Rokiškio advokato Alberto Kučinsko“, „Advokatui už paslaugas miškų urėdijos 1997 m. sumokėjo beveik pusę milijono litų. Tuomet aštuonios miškų urėdijos buvo sudariusios teisinio aptarnavimo sutartis su A. Kučinsku, pagal kurias jam sumokėjo beveik 300 tūkst. Lt. Pusantrą šimto tūkstančių advokatui atiteko už atstovavimą teismuose, ginant urėdų interesus“, „Sudariusios sutartis beveik visos mokėdavo A. Kučinsko kontorai po tūkstantį litų su PVM“ esančią informaciją, pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalį, 22 straipsnio 8 dalies 1 punktą ir 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą bei, neužtikrinęs nuomonių įvairovės principo, pažeidė minėto įstatymo 3 straipsnio 3 dalį, 16 straipsnio 1 dalį, 22 straipsnio 8 dalies 2 punktą bei 41 straipsnio 2 dalies 1 punktą. Atsižvelgiant į nustatytus pažeidimus, pareiškėjo skundas pripažįstamas iš dalies pagrįstu.

Vadovaudamasi anksčiau išdėstytais motyvais ir Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 5 punktais, 3 dalies 1 punktu bei 16 dalimi, žurnalistų etikos inspektorė

n u s p r e n d ė:

1. P r i p a ž i n t i pareiškėjo skundą iš dalies pagrįstu.

2. Į s p ė t i viešosios informacijos rengėją – UAB „ALFA MEDIA“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies, 16 straipsnio 1 dalies, 22 straipsnio 8 dalies 1 ir 2 punktų bei 41 straipsnio 2 dalies 1 punkto pažeidimo.

3. I š s i ū s t i sprendimo kopiją pareiškėjui bei UAB „ALFA MEDIA“ direktoriui R. Kurlianskiui.

4. P a s k e l b t i sprendimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos interneto tinklalapyje.

Rezoliucinė šio sprendimo dalis turi būti nedelsiant paskelbta interneto tinklalapyje www.alfa.lt.

Žurnalistų etikos inspektoriatu sprendimai gali būti skundžiami teismui per 30 dienų nuo jų paskelbimo dienos.

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORĖ

ZITA ZAMŽICKIENĖ
